

Natuurtoets

**Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School
Kijkduin - Ockenburgh**

projectnummer 0408594.00
definitief revisie 1.0
7 juli 2016

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh

projectnummer 0408594.00
definitief revisie 1.0
7 juli 2016

Auteurs

drs. L.C. Smitskamp
drs. C. Schellingen

Opdrachtgever

Gemeente Den Haag
Postbus 12600
2500 DJ 's-Gravenhage

datum vrijgave	beschrijving revisie 1.0	goedkeuring	vrijgave
7 juli 2016	definitief	C. Schellingen 	H.W. Lindeboom

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel en onderzoeksvragen	4
1.3	Leeswijzer	4
2	Wettelijk kader natuurbescherming	5
2.1	Algemeen	5
2.2	Flora- en faunawet	5
3	Plangebied en activiteit	6
3.1	Plangebied	6
3.2	Voornemen	7
4	Methodiek	9
4.1	Algemeen	9
4.2	Bureauonderzoek	9
4.3	Terreinbezoek	10
4.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	10
5	Resultaten gebiedsonderzoek	11
5.1	Biotoopbeschrijving	11
5.2	Beschermde soorten	12
5.2.1	Bureauonderzoek	12
5.2.2	Terreinbezoek - ecologische bevindingen	14
5.2.3	Samenvatting beschermde soorten	18
6	Toetsing aan de Flora- en faunawet	19
6.1	Vogels	19
6.1.1	Algemene broedvogels	19
6.2	Zoogdieren	19
6.2.1	Vleermuizen	19
7	Conclusies en aanbevelingen	21
7.1	Conclusies toetsing Flora- en faunawet	21
7.2	Vervolg onderzoek vleermuizen	22
8	Bronnen	24
	Bijlagen	
	Bijlage I: Wettelijk kader	

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

Bijlage II: Afbakening NDFF gegevens

Bijlage III: Notitie flora en fauna sloop Marathon aan de Wijndaelerweg 3 te Den Haag

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Den Haag wenst de wijzigingsbevoegdheid uit het Bestemmingsplan Kijkduin-Ockenburgh toe te passen. Eén van deze wijzigingsbevoegdheden heeft toepassing op het gebied van de Uitbreiding Internationale School. Het plangebied zal benut worden voor de uitbreiding van de naastgelegen internationale school. Het plangebied is in Figuur 1.1 weergegeven.

De voorgenomen werkzaamheden dienen te worden beoordeeld op de uitvoerbaarheid in relatie tot actuele natuurwetgeving. De rapportage zal zich enkel richten op de Flora- en faunawet; een toetsing aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natuurbeschermingswet 1998 is niet nodig gezien de ligging van deze beschermde gebieden buiten de beïnvloedingsfeer van het deelgebied en/of de reeds doorlopen stappen in het kader van het bestemmingsplan Kijkduin-Ockenburgh (MER opgesteld door Antea Group, maart 2014 en passende beoordeling opgesteld door Antea Group, november 2013).

Volgens de Flora- en faunawet mogen geen activiteiten plaatsvinden die op onoverkomelijke bezwaren stuiten door effecten op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties vanuit de actuele natuurwetgeving. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de Natuurtoets beschreven.

Figuur 1.1. Ligging van het plangebied ten opzichte van Den Haag (Bron: Globespotter, 2015).

1.2 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende Natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Flora- en faunawet (zwaar) beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van de voorgenomen ontwikkeling?
- Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden?
- Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit?
- Dient in het kader van de Flora- en faunawet een ontheffing aangevraagd te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 5 en 6 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

1.3 Leeswijzer

De Natuurtoets is verder als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 beschrijft het plangebied en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 4 geeft een toelichting op de methodiek van de Natuurtoets;
- Hoofdstuk 5 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten in (de omgeving) van het plangebied;
- Hoofdstuk 6 toetst de activiteiten aan de natuurwetgeving;
- Hoofdstuk 7 beschrijft de conclusies en (eventuele) vervolgstappen en procedures.

2 Wettelijk kader natuurbescherming

2.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en het NNN en de Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd. Voorliggende rapportage richt zich op de Flora- en faunawet.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet wordt verwezen naar Bijlage I.

2.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn alleen onder voorwaarden mogelijk.

3 Plangebied en activiteit

3.1 Plangebied

Het plangebied behelst het huidige gebouw ten oosten van de Internationale School, het daarbij omliggende groen en de berm van de Wijndaelerduin. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrenst door een watergang, een populierenlaan en de Wijndaelerweg en aan de oostzijde wordt het plangebied begrenst door de weg Wijndaelerduin. Aan de noordzijde is een onderhouden gras/speelveld aanwezig.

In voorliggend rapport is de focus geweest op het aanwezige gebouw, de directe omgeving daaromheen en de berm met aanwezige vegetatie. In Figuur 3.1 is het onderzoeksgebied van voorliggende Natuurtoets weergegeven.

In Figuur 3.1. is de locatie nader inzichtelijk gemaakt.

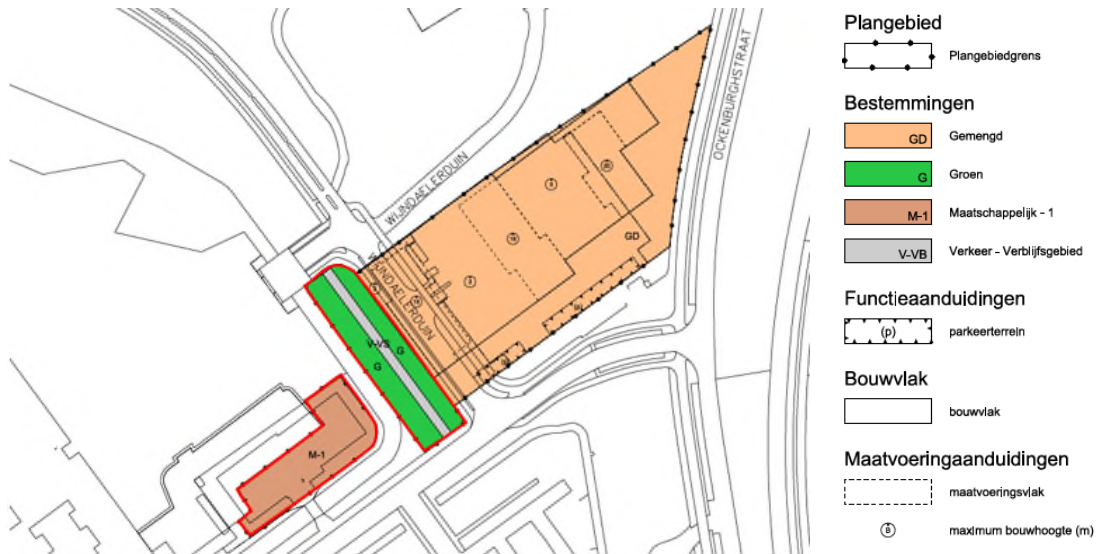
Figuur 3.1. Detaillering plangebied Uitbreiding Internationale School op luchtfoto (Bron: ruimtelijkeplannen.nl).

3.2 Voornemen

Het Internationale Schoolcomplex wordt uitgebreid met 3.700 m² bvo (3 bouwlagen). Daarnaast wordt de Wijndaelerduin in westelijke richting verlegd en ingericht als een fietsverkeerstraat (30 km / uur). Voor langzaam verkeer is het een doorgaande route. Voor autoverkeer betreft het enkel bestemmingsverkeer van en naar de Internationale School over deze fietsverkeersstraat. Deze wijzigingen worden mogelijk gemaakt met een wijzigingsplan 'Wijndaelerweg' (zie Figuur 3.2). In dit wijzigingsplan worden naast bovengenoemde ontwikkelingen in het kader van de Internationale School ook de ontwikkeling van de locatie Wijndaelerstrip met appartementen en maatschappelijke voorzieningen mogelijk gemaakt. De effecten van de ontwikkeling van de locatie Wijndaelerstrip komen in een apart onderzoek aan de orde.

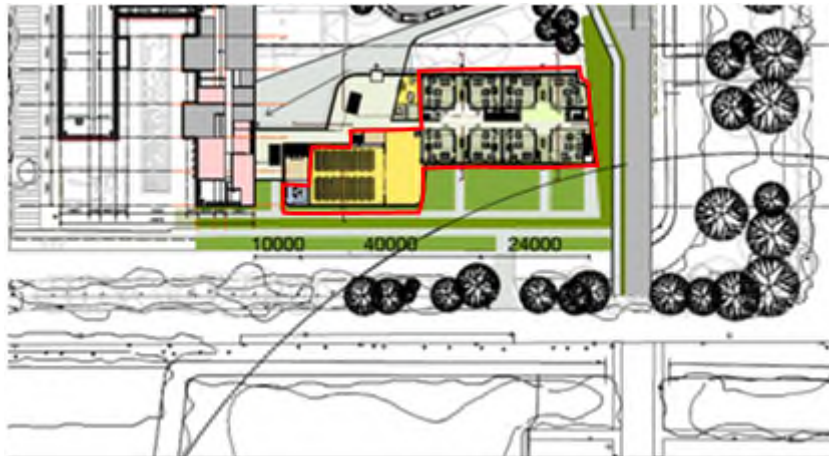
Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

Figuur 3.2. Plangebied wijzigingsplan Wijndaelerweg: activiteiten Internationale school zijn de rood omliggende gebieden met bestemming 'Maatschappelijk - 1', 'Groen' en 'Verkeer - Verblijfsstraat'.

Een deel van de uitbreiding van de Internationale School was reeds mogelijk in het vigerende bestemmingsplan Kijkduin-Ockenburgh met een maximale bouwhoogte van 6 meter. De bouwhoogte van de uitbreiding van de school wordt verhoogd van 6 naar maximaal 11 meter (3 bouwlagen). Deze wijziging wordt mogelijk gemaakt met Omgevingsvergunning afwijking bestemmingsplan (zie ook Figuur 3.3).

Figuur 3.3. Plangebied verhoging bouwhoogte van 6 naar 11 m op ontwerptekening Internationale School.

Alle genoemde wijzigingen in het kader van de Internationale School worden meegenomen in onderhavig onderzoek met als onderzoeksgebied zoals aangegeven in Figuur 3.1.

4 Methodiek

4.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden in de invloedssfeer van het project.
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.2 Bureauonderzoek

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar de zwaar beschermde (Tabel 3) en overig beschermde (Tabel 2) soorten uit de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Flora- en faunawet.

Algemeen beschermde soorten, die zijn opgenomen in Tabel 1 van de Flora en faunawet, zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt het voorliggende project. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Er worden diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van zwaarder (Tabel 2 en 3-soorten) beschermde soorten in en rond het plangebied. Met behulp van landelijke en regionale verspreidingsatlassen eventueel geïntegreerd in specifieke internetsites en/of databases (www.ravon.nl; www.vlindernet.nl; www.libellennet.nl; www.Naturalis.nl\EIS) wordt nagegaan of in het verleden zwaarder beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

Daarnaast worden landelijke databanken voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder www.Telmee.nl, over de periode 2011-2016. [Telmee.nl](http://www.Telmee.nl) is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn dan niet bekend. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie wordt een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen.

Naast bovengenoemde gegevens zijn met name de gegevens verkregen uit de NDFF leidend voor de bureaustudie en het terreinbezoek. De NDFF gegevens zijn aanzienlijk nauwkeuriger dan die gegevens die verkregen kunnen worden uit [Telmee.nl](http://www.Telmee.nl) aangezien puntwaarnemingen bij de NDFF data (vaak tot de coördinaten nauwkeurig) weer te geven zijn. Dit in tegenstelling tot waarnemingen per 5x5 kilometer hokken (welke weergegeven worden als een 5x5 kmhok dekkend

groen vlak) bij Telmee.nl. De NDFF data zijn opgevraagd van de directe omgeving (4 kilometer hokken rondom het plangebied; zie Bijlage II).

Vogels zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Vogels zijn onderverdeeld in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1-4) en niet jaarrond beschermde nesten (categorie 5) (zie toelichting in Bijlage 1 – Wettelijk kader) waarvan inventarisatie gewenst is. Gekeken wordt naar de verspreiding van categorie 1-4 soorten en soorten van categorie 5 die mogelijk zeldzaam zijn in de omgeving van het plangebied.

4.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemd bureaustudie is middels een terreinbezoek bepaald in hoeverre de aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Naast directe waarnemingen kan dan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de verwachte aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten op de locatie. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Op 15 maart 2016 om 08:50 is een terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij bewolkt weer met een temperatuur van circa 5 C° en windkracht 2 (www.knmi.nl). Een tweede bezoek aan het plangebied is uitgevoerd op 22 april 2016 om 10:00 bij 8 C° en windkracht 2. Tijdens de terreinbezoeken is het plangebied vanaf de randen te voet belopen en zijn de bomen alsook het gebouw middels een verrekijker onderzocht.

4.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek is bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens is geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Resultaten gebiedsonderzoek

5.1 Biotoopbeschrijving

Het plangebied bestaat naast verharding uit een tweetal biotopen: bebouwing en verruigde vegetatie met enkele bomen. In Figuur 5.1 is een impressie van het plangebied gegeven.

Figuur 5.1. Impressie plangebied met aanwezig gebouw en omringend groen. Onder de strook naast de Wijndaelerduin.

5.2 Beschermde soorten

5.2.1 Bureauonderzoek

Aan de hand van diverse bronnen (atlassen, PGO's, Telmee.nl, Waarneming.nl) verwerkt in de NDFF-data, blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Uit recente gegevens (2011 – 2016) blijkt dat zwaarder beschermde soorten (Tabel 1, 2 en 3) waargenomen zijn in de omgeving (NDFF 2011-2016). Zie voor de soorten Tabel 5.1. In Bijlage II is het gebied weergegeven waarvoor de data zijn opgevraagd.

Van de in de omgeving waargenomen soorten (weergegeven in Tabel 5.1) zijn enkel de Tabel 3-soorten gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis in de directe omgeving van het plangebied waargenomen (in een straal van 100 meter vanaf de grenzen van het plangebied). Daarnaast is de plantensoort ruig klokje (Tabel 2-soorten) waargenomen in de omgeving (in een straal van 100 meter vanaf de grenzen van het plangebied). Enkel de gewone dwergvleermuis is direct langs de rand van het plangebied (foeragerend) waargenomen.

Tabel 5.1. Waargenomen beschermde soorten in de omgeving van het plangebied ingedeeld in beschermingscategorie: 'Ffwet T1, 2, 3' betreffen de drie beschermingstabellen, JRB = Jaarrond beschermd nest (NDFF, 2011-2016). Zie Bijlage II voor de afbakening van het gebied waarvoor de gegevens zijn opgevraagd.

Soortgroep	Soort	Ffwet T1	Ffwet T2	Ffwet T3	JRB
Vogels	Boomvalk				x
	Buizerd				x
	Gierzwaluw				x
	Grote gele kwikstaart				x
	Havik				x
	Huismus				x
	Ooievaar				x
	Ransuil				x
	Roek				x
	Slechtvalk				x
	Sperwer				x
	Wespendief				x
Zoogdieren	Bruinvis			x	
	Eekhoorn		x		
	Egel	x			
	Gewone dwergvleermuis			x	
	Gewone zeehond			x	
	Grijze zeehond		x		
	Konijn	x			
	Laatvlieger			x	
	Meervleermuis			x	
	Mol	x			
	Rosse vleermuis			x	
	Ruige dwergvleermuis			x	
Veldmuis	x				

	Vos	x			
	Waternleermuis			x	
Reptielen	Zandhagedis			x	
Amfibieën	Bruine kikker	x			
	Gewone pad	x			
	Groene kikker (soort onbepaald)	x			
	Kleine watersalamander	x			
	Rugstreeppad			x	
Insecten, wespen, bijen en mieren	Kale bosmier	x			
	Behaarde bosmier	x			
Planten	Akkerklokje	x			
	Blauwe zeedistel		x		
	Brede/Duinwespenorchis	x			
	Daslook		x		
	Gele helmbloem		x		
	Gewone dotterbloem	x			
	Gewone vogelmelk	x			
	Grasklokje	x			
	Grote kaardebol	x			
	Herfsttijloos		x		
	Klein glaskruid		x		
	Knikkende vogelmelk	x			
	Parnassia		x		
	Prachtklokje		x		
	Rietorchis		x		
	Ruig klokje		x		
	Steenanjer		x		
	Tongvaren		x		
	Veldsalie		x		
	Waterdriblad		x		
Wilde marjolein		x			
Zwanenbloem	x				

De NDFF-gegevens betreffen geen uitputtende dataset. Niet alle gebieden en soorten zijn (überhaupt of volgens protocollen) onderzocht. Wel geeft het informatie over het verspreidingsgebied van de soorten in de omgeving.

Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke biotopen voorkomen in het plangebied en of deze aansluiten met de leefgebied van de waargenomen soorten in de omgeving (of met beschermde soorten). Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten. Op basis van de verspreidingsgegevens, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort gededuceerd uit bovenstaande gegevens (NDFF), in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of het

plangebied een belangrijke functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 5.2.2 beschouwd.

5.2.2 Terreinbezoek - ecologische bevindingen

Afbakening relevante soorten

De bevindingen van het terreinbezoek zijn per relevante soortgroep uiteenzet. Aangezien het plangebied een beperkte omvang heeft, in een verstoorde omgeving ligt, geen open water bevat en het verspreidingsgebied van een aantal soorten niet tot aan Den Haag loopt, zijn niet alle soortgroepen relevant. Zo zijn er onder andere op basis van het terreinbezoek geen effecten (overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet) aan de orde op de (sub)soortgroepen: zeezoogdieren, reptielen, vissen, vlinders en libellen. Gezien het verstoorde en gecultiveerde biotoop (gebouw met aangelegde en verruigde vegetatie), de afwezigheid van open water *in* het plangebied in combinatie met hun strenge biotoopeisen, is de functie van het plangebied minimaal of afwezig voor deze zwaar beschermde soort(groep)en.

De overige soortgroepen vogels, zoogdieren, amfibieën en flora worden behandeld.

Vogels (categorie 1-4)

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten (zie Bijlage I).

In het plangebied zijn geen sporen (zoals braakballen, uitwerpselen en/of nesten) aangetroffen die kunnen duiden op de aanwezigheid van boombewonende soorten met een jaarrond beschermd nest (zoals de in de bureaustudie vermelde soorten boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief). In een boom ten zuidwesten van het gebouw zijn twee kleine nesten aangetroffen in een relatief jonge boom (zie ook Figuur 5.2). Mogelijk betreft het kleine nest een mislukt bouwsel of niet afgerond nest. Beide nesten betreffen nesten in een boom in een verstoorde omgeving (tussen twee gebouwen in nabij speelterrein en fietsenhok). Om deze reden en gezien de omvang en (rommelige) staat van de nesten, betreft het hier vermoedelijk nesten van de houtduif (nest niet jaarrond beschermd). Tijdens het veldbezoek is geen activiteit waargenomen ten plaatse van het nest (de periode waarin het veldbezoek is uitgevoerd was echter nog vroeg in het voorjaar waardoor nog niet alle vogels van start zijn gegaan met broeden). In een boom in de strook langs de weg Wijndaelerduin is een (bezet) eksternest aanwezig.

De overige bomen en dichte struikvegetatie in het plangebied vormen een geschikt broedbiotoop voor (overige) algemene broedvogels.

Figuur 5.2. Locatie en impressie nesten.

Uit de bureaustudie is gebleken dat de in stedelijke gebouwen broedende soorten grote gele kwikstaart, huismus, gierzwaluw en slechtvalk in de omgeving van het plangebied zijn aangetroffen (NDFP). De huismus en gierzwaluw broeden in stedelijk gebied voornamelijk in gebouwen. De huismus broedt over het algemeen in stedelijk gebied in uiteenlopende holtes, meestal onder dakpannen. De gierzwaluw nestelt in (hoge) bebouwing in donkere holtes in ventilatieschachten, spleten in muren, onder dakpannen en in kerktorens (RVO, 2014ab). De slechtvalk beschouwt in een stedelijke omgeving onder andere hoogspanningsmasten, wolkenkrabbers en fabrieksschoorstenen als zijn broedbiotoop. De slechtvalk broedt hier met name in de voor de soort speciale nestkasten of locaties waar de soort een kuiltje in kan maken voor de eieren. De grote gele kwikstaart komt tot broeden in kunstwerken (bruggen, stuwtsjes, duikers et cetera) direct nabij beken en stromend water. De soorten kennen een vermelding op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" 2009 (categorie 1 t/m 4).

Het plangebied biedt voor al de voorgenoemde, in gebouwen broedende soorten geen geschikt (broed)biotoop. De slechtvalk broedt zoals hiervoor reeds is aangegeven voornamelijk op meters hoge gebouwen en/of masten. Dit biotoop is niet aanwezig in het plangebied. Ook de grote gele kwikstaart is afhankelijk van specifiek biotoop (nabij stromend water) wat niet aanwezig is in het plangebied. Om deze redenen zijn vaste voortplantings-, rust- en verblijfplaatsen van de soorten uitgesloten in het plangebied. De dakbedekking bestaat met name uit platte en nauw aansluitende dakbedekking welke geen toegang verleent voor de huismus of gierzwaluw. Bovendien is de huismus niet gehoord en/of waargenomen in het plangebied. In tegenstelling tot een aantal andere soorten zijn, met name vanaf de periode waarin het terreinbezoek is uitgevoerd, huismussen al volop aanwezig op hun broedlocatie. De gierzwaluw is eveneens niet waargenomen

in het plangebied; maar deze soort is ten tijde van het veldbezoek nog niet in Nederland aanwezig. Omdat de bebouwing geen netstgelegenheid biedt voor huismussen en gierzwaluwen is het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van deze soorten met zekerheid uitgesloten op de planlocatie.

Er zijn gezien het veel voorkomende biotoop in het plangebied (de bomen en ruigtevegetatie) geen categorie-5-soorten te verwachten waarvoor zwaarwegende factoren gelden bij verwijdering/aanpassingen van de bomen.

Zoogdieren

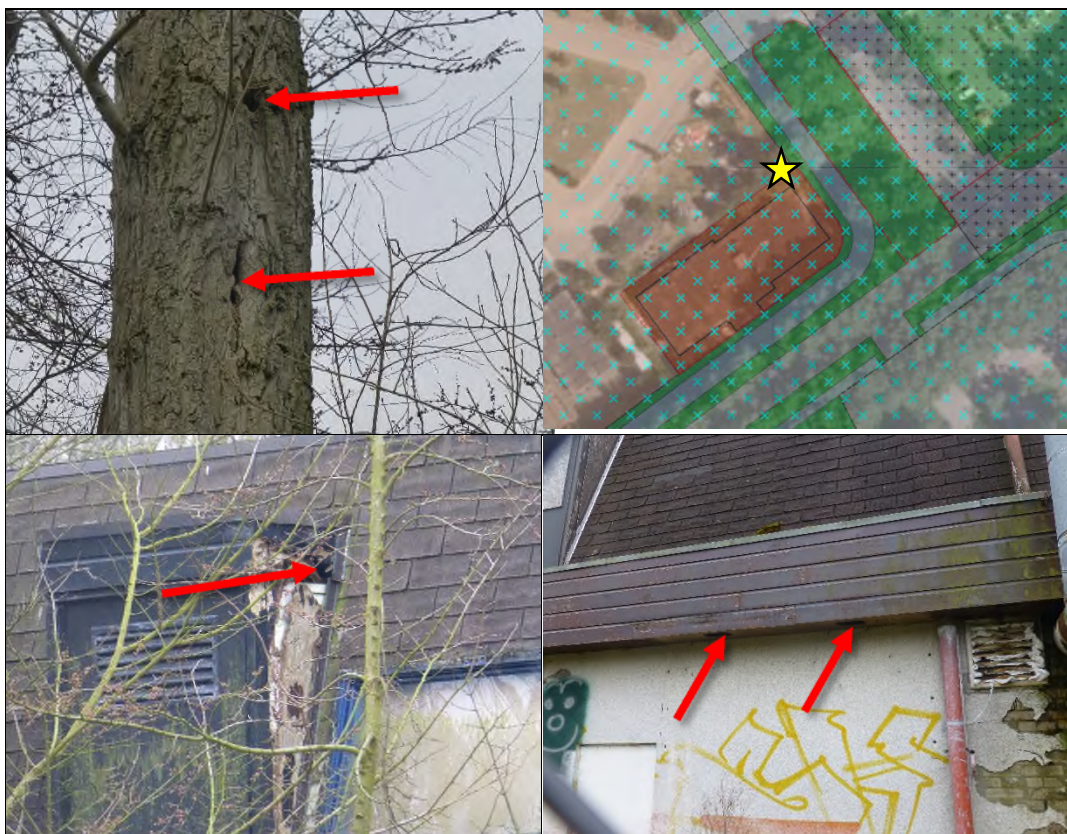
Het plangebied, met name de verruigde vegetatie, vormt een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende (land)zoogdieren, zoals verschillende (spits)muizen, konijn en de egel. Essentiële functies voor zwaar beschermde (land)zoogdieren worden gezien het kleine en verruigde landschap in het plangebied niet verwacht. Deze zijn tevens niet aangetroffen of verwacht door het aanwezige biotoop en de verstoorde omgeving. Nesten van de eekhoorn (Tabel 2-soort) zijn eveneens niet aangetroffen.

Vleermuizen

Bomen en bomenlanen kunnen voor zwaar beschermde vleermuizen verschillende functies hebben. Zo kunnen holtes, gaten en ruimtes achter de boomschors gebruikt worden als (zomer/paar/winter)verblijfplaats (beschermd in het kader van de Flora- en faunawet). Een lijnvormig element (zoals een bomenlaan) kan tevens een belangrijke vliegroute vormen indien het element verblijfplaatsen verbindt met belangrijke foerageergebieden. Gebouwen vormen in potentie geschikte verblijf- en rustplaatsen voor vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen (zoals bijvoorbeeld de in dorpen en steden veel voorkomende gewone dwergvleermuis en laatvlieger) verblijven in gebouwen achter of in kleine ruimtes met constante klimatologische omstandigheden. In gebouwen vormen richels, betimmeringen, kieren, gaten en spouwmuren een geschikte verblijfplaats voor vleermuizen. Spouwmuurgaten, dakpannen en betimmeringen bieden gebouwbewonende vleermuizen toegang tot de gebouwen of de vleermuizen verblijven achter deze elementen.

In het plangebied zijn dergelijke geschikte ruimtes aanwezig waarachter vleermuizen kunnen verblijven of waardoor ze toegang hebben tot deze geschikte ruimtes. Het gaat om verschillende kieren in het gebouw en om één boom aan de noordoostzijde van het plangebied waarin scheuren en gaten aanwezig zijn waarachter of waarin vleermuizen zich kunnen ophouden. Tijdens het verkennende terreinbezoek kon, gezien de hoogte, niet vastgesteld worden hoe diep dit gat in de boom was en hoe het in de boom verder loopt. Indien deze diep genoeg is (en als een holte omhoog gevormd is), kan dit dienen als zomer/paarverblijfplaats voor boombewonende vleermuizen zoals de ruige dwergvleermuis of de grootoorvleermuis. De openingen in het gebouw kunnen mogelijk toegang geven tot smalle ruimtes intern in het gebouw die mogelijk verblijfplaatsen kunnen vormen.

Dergelijke verblijfplaatsen zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. In Figuur 5.3 is weergegeven om welke elementen het gaat in het plangebied. Vanwege deze aspecten zijn beschermde vleermuisverblijfplaatsen in het plangebied niet uit te sluiten. In Hoofdstuk 6 zullen de vervolgstappen en de gevolgen van de ontwikkelingen in het plangebied op eventueel aanwezige vleermuizen uiteen worden gezet.

Figuur 5.3. Impressie geschikte ruimtes waarachter/-in vlermuizen zich mogelijk kunnen ophouden of waardoor ze toegang hebben tot deze ruimtes. Rechtsboven is de locatie van de boom met scheur op de luchtfoto aangegeven.

Amfibieën

Het plangebied biedt een geschikt landbiotoop voor algemene amfibieën zoals bruine kikker, bastaard kikker en gewone pad (allen Tabel 1-soorten). De soorten kunnen gebruik maken van de struikvegetatie en overige elementen in het plangebied (zoals stenen, oud hout en dergelijke) als schuilmogelijkheid of overwinteringslocatie. Aangezien geen open water in het plangebied aanwezig is, vormt het plangebied geen voortplantingsbiotoop. Mogelijk wel de watergang rondom het plangebied.

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën aangetroffen. Zwaar beschermde amfibieën worden gezien het kleine, verruigde habitat en de strikte eisen die deze soorten aan hun leefgebied stellen niet verwacht in het plangebied. De rugstreppad (aangetroffen in de wijdere omgeving van het plangebied en als enige zwaar beschermd) betreft een typische pioniersoort. Hij komt voor in terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek. Met name makkelijke vergraafbare terreinen en snel opwarmende wateren vormen potentiële geschikte biotopen voor de soort. Deze zijn niet aanwezig in het plangebied. De rugstreppad en overige zwaar beschermde amfibieën zijn uitgesloten van het plangebied.

Flora

Het plangebied herbergt door het monotone, beschaduwde en algemene, verruigde, voedselrijke en verstoorde karakter geen geschikte standplaatsen voor beschermde plantensoorten. Deze zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. De aanwezige struik, gras-

en kruidenvegetatie bestaat voornamelijk uit algemeen voorkomende soorten zoals braam, sneeuwbes, brandnetel, zuring, fluitenkruid, walstro, boterbloem, paarse klaver, dovennetel en smalle weegbree. De in de bureaustudie naar voren gekomen beschermde Tabel 2-soorten (zoals wilde marjolein en veldsalie) zijn waargenomen langs wegbermen Ockenburghstraat waar zonnige, geschikte standplaatsen voor deze soorten aanwezig zijn (in tegenstelling tot het plangebied).

5.2.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in Tabel 5.2 en die een (zwaarder) beschermde status hebben in de Flora- en faunawet mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. In hoofdstuk 6 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 5.2. Aanwezigheid van (mogelijk) beschermde soorten (Tabel 2/3 en vogels) in of in de omgeving van het plangebied.

Soort	Beschermingsregime	Aanwezigheid	Functie	Toelichting
Algemene broedvogels	Tijdens het broedseizoen beschermd als nest in gebruik is	Ja	Broedbiotoop en rust- en verblijfplaats	Drie nesten aanwezig en vegetatie geschikt als broedbiotoop
Vleermuizen	Tabel 3, Habitatrichtlijn Bijlage IV	Mogelijk	Mogelijke verblijfplaatsen	Aangetroffen kieren in een boom en elementen in het gebouw

6 Toetsing aan de Flora- en faunawet

De effecten op zwaar beschermde soorten als gevolg van de toekomstige ontwikkeling, worden per soortgroep getoetst. Enkel de soortgroepen in Tabel 5.2 zijn relevant bevonden voor voorliggend plangebied. Derhalve wordt enkel op deze soortgroepen ingegaan: vogels en zoogdieren (vleermuizen). Op overige soortgroepen zijn geen effecten aan de orde.

In paragraaf 6.1 worden de effecten op algemene broedvogels uiteengezet en in paragraaf 6.2 wordt in gegaan op de effecten op zoogdieren (vleermuizen).

6.1 Vogels

6.1.1 Algemene broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door de kapwerkzaamheden en het verwijderen van de vegetatie niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen effecten en belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

In het plangebied zijn broedvogels aanwezig in de dichte vegetatie en in de bomen. Tijdens het veldbezoek zijn reeds drie nesten aangetroffen.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het plangebied vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels (vegetatie verwijderen of dermate verstoren dat vogels niet tot broeden komen). Wanneer het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen (i.e. wanneer broedende vogels en/of jongen aanwezig zijn) om te werken dan kan het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd worden op de aanwezigheid van broedvogels door een erkend ecoloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied dan worden locatiespecifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot nadat het nest niet meer in gebruik is.

6.2 Zoogdieren

6.2.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten (inclusief hun verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en foerageergebieden) zijn beschermd onder de Flora- en faunawet en staan vermeld op Bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Een aantasting, verwijdering of wezenlijke verstoring van een dergelijke element (met essentiële functie) is een overtreding van de verbodsbepalingen gesteld in de Flora- en faunawet.

Mogelijk dient het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen. In de directe omgeving van het plangebied is echter voldoende gelijkwaardig foerageergebied aanwezig. Daarom kan worden geconcludeerd dat er geen essentieel foerageergebied verloren gaat.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Flora- en faunawet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

In het plangebied is een populier aanwezig die kieren en gaten bevat die potentieel kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Daarnaast biedt het gebouw invliegopeningen om het gebouw en ruimtes daarbinnen te bereiken die mogelijk gebruikt kunnen worden als vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Indien daadwerkelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn en indien de boom gekapt wordt en het gebouw (zonder aanvullende maatregelen) gesloopt wordt, is dit in overtreding met de Flora- en faunawet.

Om te kunnen bepalen of eventuele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden worden door de voorgenomen ontwikkeling, is nader onderzoek naar het gebruik en de functie van het gebouw en de boom voor vleermuizen in het plangebied noodzakelijk..

Gebouw

Aangezien het op basis van het verkennende terreinbezoek niet zeker is of de invliegmogelijkheden en ruimtes in het gebouw geschikt zijn als verblijfplaats, kan dit eerst vastgesteld worden. Hiervoor geldt dat middels specifiek locatiebezoek en endoscopisch onderzoek inzichtelijk gemaakt kan worden of de invliegopeningen toegankelijk zijn en of gaten, kieren en ruimtes daadwerkelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Bij een dergelijk onderzoek wordt ingeschat hoe groot de kans is of de invliegopeningen gebruikt kunnen worden en of de ruimtes geschikt zijn als verblijfplaatsen. Indien de kans groot wordt geschat dat de ruimtes geschikt zijn als vleermuisverblijfplaatsen (en de invliegopeningen toegankelijk zijn), is een nader onderzoek (alsnog) noodzakelijk.

Verricht nader onderzoek

Op 20 april 2016 is bij het gebouw een dergelijk nader onderzoek uitgevoerd door Blom Ecologie (2016). Uit het nader onderzoek (geschiktheidscontrole) is het volgende geconcludeerd: *‘Ten aanzien van vleermuizen gelden op basis van een recente inspectie lage verwachtingen. De aanwezigheid van (beschermde) dieren is daarmee niet volledig uitgesloten. Vanuit juridisch perspectief betreft dit een ontwikkelingsrisico waarvoor Schouten Bouw als projectontwikkelaar volledig verantwoordelijk is’.*

Voor een volledige beschrijving van de methodiek en resultaten wordt verwezen naar Bijlage III.

Boom

Voor de boom geldt eveneens dat het onduidelijk is of de gaten en kieren geschikt zijn (i.e. diep en groot genoeg) als verblijfplaatsen voor vleermuizen. Hier kan middels endoscopisch onderzoek meer inzicht in verkregen worden. Ook kan er voor gekozen worden om de functie van de boom voor vleermuizen te monitoren tijdens het actieve seizoen van vleermuizen (middels meerdere onderzoeken gedurende de actieve periode van de soorten).

Indien het plangebied een relevant onderdeel uitmaakt (in de vorm van verblijfplaatsen) van het leefgebied van vleermuizen dienen vervolgstappen ondernomen te worden (het nemen van mitigerende maatregelen en het aanvragen van een ontheffing). De inhoud van het nader onderzoek en de eventuele vervolgstappen wordt in Hoofdstuk 7 nader beschouwd.

Er dient een nader onderzoek uitgevoerd te worden om inzichtelijk te krijgen of de boom gebruikt wordt door zwaar beschermde vleermuizen (endoscopisch of jaarrond). Indien dit het geval is mag de boom niet zonder aanvullende maatregelen verwijderd worden of voor vleermuizen functioneel ongeschikt worden.

7 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen van de Natuurtoets Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh gepresenteerd. Dit hoofdstuk is opgedeeld in conclusies (paragraaf 7.1) en vervolgstappen (paragraaf 7.2).

7.1 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

Kort samengevat is het resultaat van de Natuurtoets dat in het plangebied beschermde soorten verwacht worden die de voorgenomen ontwikkeling kan beïnvloeden. Het betreft het mogelijk voorkomen van zwaar beschermde vleermuizen (Tabel 3). Daarnaast moet rekening gehouden worden met algemene broedvogels.

Vleermuizen

In het plangebied zijn in een boom grenzend aan het aanwezige gebouw gaten aanwezig die (mogelijk) gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen. Voor het gebouw geldt dat de functie voor vleermuizen laag wordt ingeschat (doch zijn verblijfplaatsen niet geheel uit te sluiten). Vleermuizen zijn zwaar beschermde soorten en staan vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrictlijn. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn eveneens zwaar beschermd. In verband met de mogelijke effecten die de voorgenomen ontwikkeling kan hebben op de hier potentieel aanwezige vleermuissoorten, is het **uitvoeren van een nader onderzoek** naar de boom met gaten noodzakelijk (endoscopisch/jaarrond) om hier inzicht in te krijgen (zie paragraaf 6.2.1 en Tabel 7.1). Indien vleermuizen aanwezig zijn dan geldt de procedure beschreven onder paragraaf 7.2.

Maatregelen voor algemene broedvogels

Voor de voorgenomen ontwikkeling dient in het kader van zorgvuldigheid rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot en met juli; afhankelijk van klimatologische omstandigheden).

Er zijn geen wezenlijke effecten en belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde indien ten minste één van de volgende maatregelen genomen wordt²:

- 1) De werkzaamheden aan de bomen en het gebouw worden buiten het broedseizoen uitgevoerd (voorkeursmaatregel). Of in deze periode wordt het plangebied ongeschikt gemaakt voor broedvogels.
- 2) Het plangebied wordt kort voor aanvang van de werkzaamheden door een deskundig ecoloog gecontroleerd op actuele broedgevallen; bij gebleken aanwezigheid van broedende vogels moeten de werkzaamheden worden uitgesteld tot na het broedseizoen.

Overzicht

In Tabel 7.1 worden de soorten weergegeven die in het plangebied aanwezig zijn en/of worden verwacht en zijn de resultaten van de toetsing aan de Flora- en faunawet weergegeven.

² Let op: maatregelen voor vleermuizen zijn prioritair. Zo gelden mogelijk voor de boom en het gebouw specifieke maatregelen. Indien vleermuisverblijfplaatsen uitgesloten zijn of indien deze aanwezig zijn en hiervoor afdoende maatregelen getroffen zijn, kan begonnen worden met het ongeschikt maken van het terrein/gebouw/bomen.

Tabel 7.1. Conclusies toets voornemen aan de Flora- en faunawet.

Soort	Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing noodzakelijk	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels algemeen	Mogelijk	Nee	Nee	Werken buiten broedseizoen, ongeschikt maken voor broedseizoen of controle.
Vleermuizen	Mogelijk	Ja	Mogelijk bij gebleken aanwezigheid	Nader onderzoek naar gebruik boom middels endoscopisch of jaarrond onderzoek*.

* Meerdere bezoeken verspreid over de periode mei/juni - september/oktober.

Toetsing uitvoerbaarheid voor besluit wijzigingsbevoegdheid bestemmingsplan

Met de voorliggende natuurtoets kan niet worden uitgesloten dat beschermde soorten hinder ondervinden van de activiteiten die mogelijk worden gemaakt met het besluit tot wijziging van het bestemmingsplan.

Gelet op deze onzekerheid kan niet worden geconcludeerd dat de Flora- en faunawet niet aan de uitvoering van het plan in de weg staat. Vastgesteld zal moeten worden of het mogelijke gebruik van de boom door vleermuizen inderdaad plaatsvindt, en zo ja, of aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een ontheffing kan worden voldaan.

7.2 Vervolg onderzoek vleermuizen

Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Een vleermuisonderzoek, middels meerdere bezoeken met tussenpozen, verspreid over het seizoen (mei/juni - september/oktober) conform het meest recente vleermuisprotocol (2013) geeft inzicht in het eventuele gebruik van het plangebied door het jaar heen. Een dergelijk nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten is juridisch gezien drie jaar geldig.

Procedure

Wanneer in het nader onderzoek geen vleermuizen worden aangetroffen, dan kunnen de werkzaamheden zonder bezwaren vanuit de Flora- en faunawet doorgang vinden en staat de Flora- en faunawet de uitvoering van de wijziging van het bestemmingsplan niet in de weg.

Indien vleermuizen wel aanwezig zijn dan dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarin beschreven staat welke mitigerende (en zorgplicht gerelateerde) maatregelen genomen worden om overtredingen van de in de Flora- en faunawet opgelegde verbodsbepalingen te voorkomen. Door de maatregelen worden de meeste overtredingen voorkomen en dan kan ook worden

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

geconcludeerd dat de Flora- en faunawet de uitvoering van de wijziging van het bestemmingsplan niet in de weg staat.

Wel dient dan (normaliter) voorafgaand aan de realisatie van het project een ontheffing bij het bevoegd gezag Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) te worden aangevraagd voor het verstoren van de vleermuizen/verblijfplaatsen (artikel 11 uit de Flora- en faunawet). Immers, de vleermuissoort wordt gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Het mitigatieplan kan geïntegreerd worden in het Projectplan dat als verplichte bijlage dient van de ontheffingsaanvraag.

De doorlooptijd van een ontheffingaanvraag bij RVO bedraagt doorgaans 3 tot 4 maanden (reguliere aanvraag).

8 Bronnen

Antea Group, 2014. MER Bestemmingsplan Kijkduin – Ockenburgh.

Antea Group, 2013. Passende Beoordeling Bestemmingsplan Kijkduin – Ockenburgh.

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EISNederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Arnhem.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Rijkswaterstaat, 2012. Infrastructuur en vleermuizen. Perspectief van de opdrachtgever.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014a. Soortenstandaard Huismus Passer domesticus

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014b. Soortenstandaard Gierzwaluw Apus apus

Overig:

www.ravon.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.naturalis.nl

www.vivara.nl

www.telmee.nl

www.vlindernet.nl

www.libellennet.nl

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

Bijlagen

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

Bijlage I: Wettelijk kader

Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing Tabel 2 en 3 - soorten

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan RVO.nl door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten, zie onderstaande tabel), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Soort	Categorie	Toelichting
Steenuil	1	Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Gierzwaluw, Roek	2	Nesten van koloniebroeders
Grote gele kwikstaart, Huismus, Oehoe, Ooievaar, Kerkuil, Slechtvalk	3	De fysieke voorwaarden voor de vaste nestplaats zijn afhankelijk van bebouwing, vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
Boomvalk; Buizerd; Havik, Ransuil Sperwer, Wespendif en Zwarte wouw	4	Vogels die jaar in jaar uit in hetzelfde nest broeden en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om

soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij RVO.nl voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij RVO.nl van het ministerie van Economische Zaken. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. RVO.nl zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

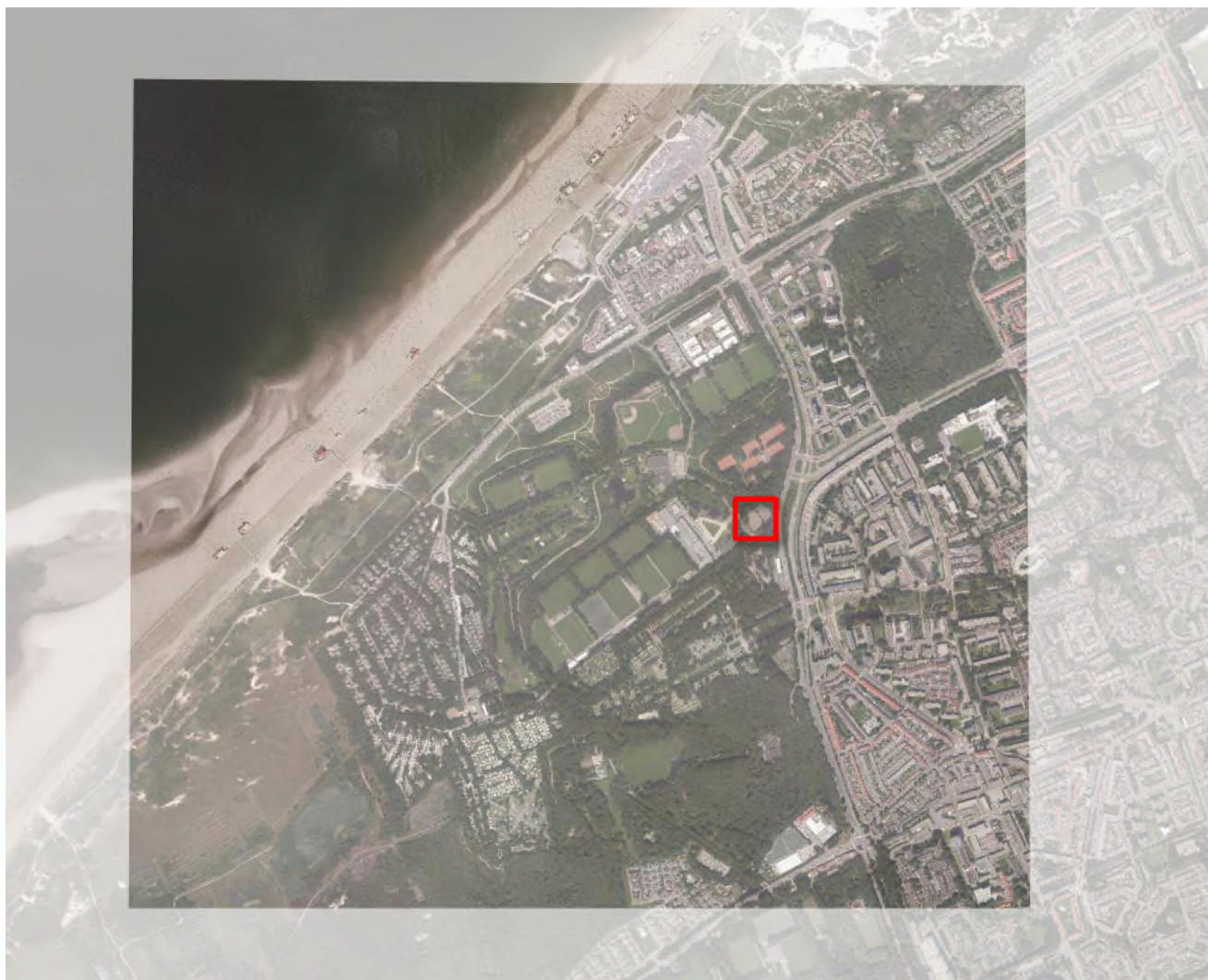
Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken (voormalig Ministerie van EL&I). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet

Bijlage II: Afbakening NDFF gegevens

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

De uitsnede is het gebied waarvoor NDFD data zijn geraadpleegd. Het plangebied is rood omkaderd.

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

Bijlage III: Notitie flora en fauna sloop Marathon aan de Wijndaelerweg 3 te Den Haag Blom Ecologie, 2015.

Natuurtoets

Wijzigingsplan Uitbreiding Internationale School Kijkduin - Ockenburgh
projectnummer 0408594.00
7 juli 2016 revisie 1.0
Gemeente Den Haag

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. +31 6 51616458
E. christel.schellingen@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.